

УДК 351.83:331.2

АДЕКВАТНІСТЬ ВСТАНОВЛЕНОГО РІВНЯ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ МІНІМАЛЬНІЙ ОПЛАТІ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Шифріна Надія Ігорівна,
к.е.н., доцент кафедри державного управління,
публічного адміністрування та економічної політики
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

В більшості сучасних країн світу існує встановлений державою прожитковий мінімум. Основною метою використання даного інструменту економічної політики є соціальний захист населення. Вважається що дана норма повинна забезпечити мінімальні життєві потреби людини.

Питання прожиткового мінімуму та мінімального рівня оплати праці знаходять своє відображення в роботах вітчизняних й закордонних науковців та практиків, зокрема, Лопушняк Г.С. проведено компаративний аналіз мінімальної заробітної плати в Україні та країнах-членах Європейського Союзу [1]; Ткаченко Н.М. визначено особливості встановлення розмірів мінімальної заробітної плати та їх вплив на суміжні економічні показники[2]; Гутсаленко Л.В й Мокійенко Д.О. зосереджено увагу на системах оплати праці зарубіжних країн [3]; Венцель В.Т. розглянуто соціально-економічні аспекти мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму [4].

Разом с тим, необґрунтоване встановлення прожиткового мінімуму і невідповідність його величині мінімального рівня заробітної плати призводить до порушення рівноваги попиту і пропозиції на ринку праці, збільшення безробіття, інфляції витрат, посиленню трудової мотивації й зміні пропорцій тарифної сітки. Таким чином, проблему використання прожиткового мінімуму як інструменту соціально-економічної політики можна вважати актуальною і необхідною.

Встановлення прожиткового мінімуму і мінімального розміру оплати праці практикується у більшості країн світу і залежить від багатьох економічних і соціальних факторів, серед яких: величина валового внутрішнього продукту на душу населення, інфляція, економічне зростання, досягнутий рівень продуктивності праці, середня заробітна плата, безробіття та ін. [1; 4].

В Україні мінімальний розмір оплати праці встановлюється в законодавчому порядку з періодичністю до декількох разів на календарний рік.

В основі встановлення рівня мінімальної заробітної плати в Україні знаходиться величина прожиткового мінімуму. Згідно Закону України «Про прожитковий мінімум», дана вартісна величина повинна бути достатньою для забезпечення функціонування організму людини й задоволення її соціальних та культурних потреб, на її основі визначаються, також, інші державні соціальні гарантії (пенсії, стипендії, соціальні допомоги, та ін.) [5].

Практика розвинутих країн показує, що розмір мінімальної оплати праці знаходиться більш-менш на рівні прожиткового мінімуму (табл. 1).

Таблиця 1

Відношення мінімальної заробітної плати до прожиткового мінімуму на кінець 2021 р. [6; 7].

Країна		Мінімальна оплата праці (МОП), евро/місяць	Прожитковий мінімум (ПМ), евро/місяць	Відношення МОП до ПМ, %
Люксембург	LU	2142	2000	107,1
Бельгія	BE	1594	1030	154,7
Ірландія	IE	1656	1146	144,5
Нідерланди	NL	1636	1080	151,4
Німеччина	DE	1584	1240	127,7
Франція	FR	1539	1254	122,8
США	US	1260	1361	92,6
Іспанія	ES	1050	858	122,4
Греція	GR	758	596	127,2
Португалія	PT	741	672	110,2
Чеська Республіка	CZ	575	579	99,2
Хорватія	HR	546	931	58,7
Словаччина	SK	580	451	128,6
Угорщина	HU	487	408	119,4

Болгарія	BG	312	346	90,1
Україна	UA	139	62	224,2

Серед розглянутих країн: в США, Хорватії та Болгарії встановлений державою рівень мінімальної оплати праці нижче за прожитковий мінімум, відповідно – 92,6%, 58,7%, 90,1%; найбільший розрив між мінімальною заробітною платою і прожитковим мінімумом спостерігається у Бельгії, Нідерландах й Ірландії, відповідно – 154,7%, 151,4%, 144,5%; в середньому відношення між даними показниками складає – 117,1%.

Вважається за доцільне звернути увагу, що до 2016 р. рівень мінімальної плати праці в Україні дорівнював прожитковому мінімуму, а з I кварталу 2016 р. почав утворюватися розрив між даними величинами, який поступово збільшується (рис. 1.). Це свідчить про неадекватність впроваджених в країні соціальних стандартів і гарантій починаючи з 2016 р.

Рис. 1. Співвідношення між мінімальним рівнем оплати праці й прожитковим мінімумом для працездатних осіб в Україні, поквартально з 2012 по 2021 рр. [7; 8].

В Україні, незважаючи на саму низьку мінімальну зарплату в Європі, спостерігається занадто великий розрив між рівнем мінімальної оплати праці та прожитковим мінімумом для працездатних осіб – 224,2%. Визначена невідповідність потребує удосконалення використання даного економічного важеля на основі формування на законодавчому рівні економічно обґрунтованої методики розрахунку на основі практики розвинених країн.

Література

1. Лопушняк Г.С. Мінімальна заробітна плата: практика України та досвід країн Європейського Союзу / Г.С. Лопушняк // *Demography and Social Economy*, 2017, № 1 (29). – С. 132–144.
2. Ткаченко Н.М. Мінімальна заробітна плата, зміни та їх вплив на заробітну плату та розмір статутного капіталу та рівень життя / Н.М. Ткаченко // *Вісник економічної науки України*, – 2019. – № 1 (36). – С. 132-137.
3. Gutsalenko L.V. Modern remuneration systems in foreign countries / L.V. Gutsalenko, D.O. Mokiienko // *Біоекономіка та аграрний бізнес*, – 2020. – Том 11, № 1. – С. 40-47.
4. Венцель В.Т. Соціально-економічний аналіз мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму у контексті реалізації соціальної функції держави / В.Т. Венцель // *Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць*. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2020. – № 1 (57). – С. 287-295.
5. Закон України «Про прожитковий мінімум» № 996-XIV, від 15.07.1999 р., в редакції від 20.01.2018 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>
6. Durchschnittsgehälter und Mindestgehälter in Europa: Gehaltshöhen nach EU-Ländern und einige andere Ländern der Welt, Gehaltstabelle für das Jahr 2021. RU-GELD.DE - Informations- und Analyseportal über Deutschland. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://ru-geld.de/de/salary/europe.html>
7. Мінімальна заробітна плата. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.minfin.gov.ua/ua/labour/salary/min>
8. Прожитковий мінімум в Україні по соціальним та демографічним групам з 2000 по 2021 рр.. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>

